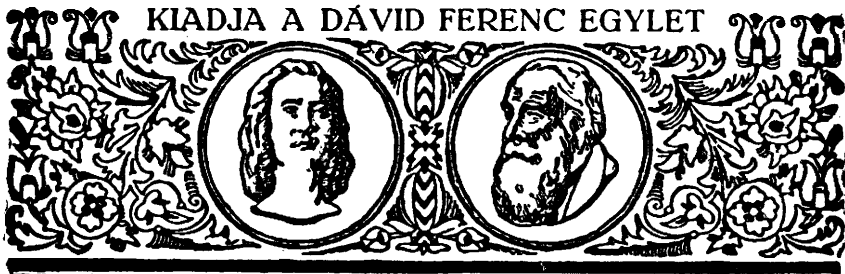

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A magyar reformáció

Két nagy időpont foglalkoztatja a lelkeket: egyik október 31-ike, a reformáció ünnepe, a másik november 15-ike, Dávid Ferenc halálának évfordulója. Mindkettő nagy ünnep. Egyik a születés, másik a halál ünnepe. Mindkettő a miénk is, mert a hitújítás megindulása nélkül november 15-ike, Dávid Ferenc vértanúsága sem következhetett volna be. Ha jobb szó híján november 15.-ét a halál szóval is jeleztük, ezt olyan értelemben vettük, mint a nagypénteki halált, ami azért volt szükséges, hogy a húsvéti diadalünnep bekövetkezhesék.

Október 31-ikét az egész világ protestánsai ünneplik, Dávid Ferenc halálának évfordulóját: november hó 15-öt csak az unitáriusok. Főképpen mi, magyar unitáriusok. Nekünk mindenképpen lelket buzdító, termékenyítő ünnep-mind a kettő. A reformáció általában azért, mert a magyar szellemi, vallás-erkölcsi, nemzeti életnek új és állandó erőt adott. Zivataros időkben, az elnyomatás szörnyű korszakában a magyar protestánsizmus a magyar nemzeti életnek mindenkor őrizője volt s derűsebb időkben pedig a magyar műveltségnek igazi előmozdítója.

A Dávid Ferenc nyomán elindult reformáció pedig azért drága érték nekünk a maga elvitathatatlan erkölcsi tartalmával, mert teljesen, gyökeresen magyar. Mert azt adta a reformációhoz, ami a reformációnak lényege: a haladást, a tökéletesbülést, az örök fejlődést. Az unitarizmus ezeket a gondolatokat hangsúlyozza ki s ezáltal a Szentírást, Istenigéjét nem megömlő betűnek tekinti, hanem az élet vizének.

amely minden szomjúságot csillapít s mely az értelem használása által minden időben az emberiség ihletője lett.

A reformáció által az ember kikerült abból az állapotból, hogy egy magasabb tekintélynek gépiesen engedelmessékedjék. Az egyéni hitet tette a vallásosság középpontjává s ez által az embert azzá tette, amire Isten teremtette. A vallásos egyén, a keresztyén személyiség ezáltal nem súlyed önző egyénieskedésbe, hanem mint a Teremtő Isten öntudatos gyermeke, mint Jézus igaz tanítványa, minden külső kényszerítő eszköz nélkül is tudja, érzi, hogy egymás terhét hordoznia kell, hogy a nagy és szent közösségért, a magyar hazáért, nemzetért és egyházért mindent meg kell tennie.

A magyar közösség gondolatának csak igazi, öntudatos vallásos magyarok állhatnak teljes sikerrel szolgálatában. Ezt tanítja nekünk most október 31-ike és november 15-ike, a két nagyjelentőségű évforduló.

Kovács Lajos, brassói unitárius esperes-lelkész

Október 22-én szomorú hirt kaptunk a Délerdélyben visszamaradt magyarság köréből: **Kovács** Lajos, brassói esperes-lelkész, az unitárius egyház és az ottani magyarság oszlopos vezetőtagja váratlanul elhunyt.

Kovács Lajos 1882-ben született Fiafalván (Udvarhely-vármegye) ősi székely családból. Unokaöccse volt **Kovács** Jánosnak, a nagynevű gimnáziumi igazgatónak s unokatestvére **Kovács** Kálmán tanügyi főtanácsosnak. Neveltetését nagybátyja irányította s ez kiváló és kitartó munkásságán egész életén át meglátszott. Tanulmányait a kolozsvári unitárius főgimnáziumban és az Unitárius Teológiai Akadémián végezte. A kissolymosi és a nagyajtai népes egyházközségekben szolgált, amíg a főpásztori bizalom a brassói unitárius egyházközségbe helyezte. Kiváló szervezőképességének és alkotó erejének főképpen itt adta tanujelét. Az addig csak gyengén fejlődő egyházközséget megerősítette, az unitárius híveket öntudatosan megszervezte és az unitárius templomépítés szükségességét annyira lelkükbe oltotta, hogy bámulatos áldozatkészséggel és gyűjtéssel fáradoztak ennek érdekében. A szervezésnél, gyűjtésnél ő járt elől jó példával, kitartással, mert nagy harcot kellett megvívnia az akkori román hatóságokkal, akik a még magyar hatóságok által adományozott templomhelyen, amelyen a templomépítés munkáját megkezdték s az alapot lerakták, a munkát nemesak betiltották, hanem le is földelték s meg is semmisí-

tették. Később aztán kitartó közbenjárására máshol kaptak alkalmas helyet s ott építették fel a mostani templomot és lelkészi lakást. 1936. május 17-én **Boros György dr.** akkori püspök szentelte fel az épületeket. **Kovács Lajos** nemcsak külső szervező munkában volt nagy, hanem az egyházi élet benső szervezésében, irodalmi és szellemi téren is elsőrendű munkás volt. Több éven át elnöke volt az „Unitárius Egyetemes Lelkészkörnek“, amely az ő vezetésével éveken át magas színvonalú továbbképző lelkészi tanfolyamokat tartott. Irodalmi ember volt. Széleskörű tájékozódottsága volt különösen teológiai téren. „**Ébresztgetés**“ címmel hitelesítő egyházi beszédei jelentek meg. **Savage: „A kereszténység fejlődéstörténete**“ című művét ő fordította angolból magyara.

Prédikációival pályadíjat is nyert. Prédikációi az Unitárius Szószék című folyóiratban, egyházi tanulmányai a „Keresztény Magvetőben“ jelentek meg. Elvei mellett mindenkor szilárdan kitartott. Szigorú bírálója volt az egyházi és közeleti eseményeknek s éppen ezért ellenfelei is voltak, de a küzdelmet mindig fölvette velük. Izzó lelkületű, öntudatos unitárius volt, amelynek megvalósítását óhajtotta végrehajtani minden unitárius intézményben. Az utóbbi években „**Unitárius Jövendő**“ címmel egyházi lapot szerkesztett. A lapban elvi álláspontjait fejtegette és azokat nyíltan kifejezésre juttatta.

Hirtelen elhunyt nagy veszteség az egész unitárius egyháza, a Romániában maradt magyarságra s főként a brassói unitárius egyházközsége. Halálát felesége és kiterjedt családja — köztük **Kovács Lajos dr.** sepsiszentgyörgyi unitárius lelkész és testvére, **Kovács Mózes** MÁV-főintéző gyászolja. Az unitárius egyház és az északerdélyi magyarság őszinte részvéttel osztozik e fájdalomban. Legyen pihenése csendes...

Halálát régi cukorbajának a szervezetben való elhatalmasodása okozta. Temetéséről sikerült Lajos nevű fia által — ki éppen a temetés órájára érkezett haza — megtudni a következőket:

Óriási részvét mellett temették el. A brassói magyarság legnagyobb része, több ezer ember, résztvett a temetésen. Az unitárius templomban volt felravatalozva. A gyászszertartást **Fekete Lajos** ürmösi lelkész végezte ez evangéliumi alapige alapján: „**A jó pásztor életét adja az ő nyájáért**“, meghatóan jellemezte azt az igazi lekipásztori munkát, melyet a megboldogult fáradhatatlan kitartással végzett egyházközsége népéért. A délerdélyi unitárius egyház nevében **Árkossy Tamás** tordaköri esperes mondott búcsuszót. A régi barátok és osztálytársak nevében **Szén Mihály** latki lelkész beszélt. A brassói egyházközség búcsúját dr. **Kerekes**

István egyházközségi főgondnok, az Unitárius Nőszövetséget Preissner Péterné tolmácsolta. A magyar keresztény egyházak nevében Csia Pál református lelkész, a magyar társadalom nevében Szabó Béni magyar népközségi vezető búcsúztak. A sírnál Miklós István fogarasi lelkész végezte a szolgálatot. A temetésen megjelentek: Fülöp Árpád hévizi lelkész és Kacsóh Sándor hírlapíró, ki Nagyenyedről ment el a régi jóbarát és a magyar ügyek egyik harcostársának koporsójához.

Családnak, egyháznak, magyarságnak egyaránt nagy veszteség.

Pihenj csendesen kedves barátunk és kartársunk!

Álmodj Délerdély visszatéréséről, a szabad, nagy Magyarországról addig, míg Isten segedelmével az élők ezt kivívhatják! Isten veled.

Ürmösi József.

Dr. Zsakó Andor,
ny. törvényszéki bíró

A posta túlgyakran hozza mindenfelől a szomorú hírt; valóban egymás után „hullnak, egyre hullnak, legjobbjai a magyarnak“. Legutóbb, okt. 24-én, dr. **Zsakó Andor** ny. törvényszéki bíró költözött el az élők sorából.

A kiváló férfiúval igazán nemes élet lángja lobbant ki. Élete olyan volt, mint pályája, a bírói pálya. Nem kereste, nem szerette a feltűnést, a hivalkodást, a lármás szereplést, de mindenütt ott volt, ahol az igazi, szerény munkában helyt kellett állani. Mint bíró, igazságos, a szeretet részrehajlatlan igazságával s megállott az őrállomáson, amíg csak lehetett. A világháboruban részt vett, panasz nélkül tűrte a háború s azután a hadifogság keserves megpróbáltatásait.

A hadifogság után itt maradt Erdélyben, a magyarok megpróbáltatásának helyén. Köhalomban nyert bírói megbízatást. E mezővárosban unitárius leányegyházközség van. Itt vigasztalta hittestvéreinket az elhagyatottság, az árvaság nehéz éveiben, vigasztalta pedig akkor, midőn az idegen uralom magyargyűlölete az ő helyzetét valóban lehetetlenné tette. Akkor ment ki Magyarországra, midőn itt már lehetetlen volt maradnia.

Ahogy a kis leányegyházközség ügyeit szívéen viselte, a kevésen hű volt, hűséges volt az egyház egyetemes ügyei iránt is. Mint egyházi tanácsos a régi nemesveretű unitáriusok buzgóságával és szeretetével támogatta egyházunk ügyét önzetlenül, a jutalom és elismerés minden gondolata nélkül.

Igazi bölcs ember volt, valóban bíró, igazságos bíró minden ügyben. Valahogy úgy érezzük, hogy ő is azt kérte az Istentől, hogy adjon bölcs szívet, hogy tudja megkülönböztetni a jót a gonosztól, az igazat a hamistól, a mulandót az örökkévalótól. Az Isten ezt meg is adta neki s ez adott az ő szerény lényének állandó értéket, megbecsülést minden oldalról. Valóban nemes harcot harcolt meg, igazi pályafutást töltött be és a hitet megtartotta.

Példaadó élete áldott lesz mindörökké!

Erdély jövődő iparosai

Erdély részeinek visszatérése az anyaországhoz az erdélyi magyarság szebb jövője felé nyitott utat. Az „első segély“, melyet a nemzet a háború közepette nyújtott nekünk, nem újabb és állandó segítségek várására, hanem a magunk és az ország egyetemes boldogulásának érdekében, vasszorgalommal és kitartással végzendő, jó és eredményes munkára kell, hogy buzdítson.

Elszegényedett, lerongyolódott erdélyi népünket a gyorsapodás, jólét és művelődés felé vezető útra kell indítani. Ez az út Erdély történetéből indul, át kell hidalja a jelen nehézségeit és nyílegyenesen kell haladjon Erdély és a magyarság jobb jövője felé.

A nagy számbavétel megtörtént! Tudjuk, hogy hányan vagyunk, mi a mienk és mi mindent kell még visszaszereznünk. A kormányzat elkészítette az újjáépítés, az anyaországhoz kapcsolódó közlekedési vonalak és Erdély iparosításának, energiaellátásának terveit és hozzáfogott a kivitelezéshez. Útak, vasútvonalak épülnek; a mező- és erdőgazdaság korszerűsítésére a kormány nagy összegeket áldoz. Erdély kincseinek, az ásványi-, mező- és erdőgazdaság nyers-termékeinek előállítására, feldolgozására sokezer jólképzett szakmunkásra, művezetőre, mérnökre van szükség. Erdély ipari létesítményeit: bányaműveket, erőtelepeket, fa-, textil-, vegyi- és fémipari üzemeket jólképzett, magyar szakmunkásokkal kell benépesíteni. Erősen kell igyekeznünk, hogy az erdélyi ipar számára szükséges szakmunkás-sereget késedelem nélkül kiképezhessük!

Az erdélyi kis-, közép- és nagyiparban jelenleg foglalkoztatott iparostanoncok száma veszedelmesen kevés! Némely iparban teljesen hiányzik az utánpótlás. Ennek egyik oka az, hogy a tanonctartás az iparosra elég súlyos kötelezettségeket ró. A legtöbb esetben heti 30 óra műhelyi tanoncmunkával szemben a tanoncnak lakást, ellátást, sőt ruházatot adni lehetetlen. A tanonctartás terhét csak igen kevésbé csökkentik az állam és az egyházak tanoncotthonai.

A meglévő tanoncotthonokban a szükséges tanonclétszám-
nak csupán $\frac{1}{5}$ része fér el! A korszerű nevelés, az igen fon-
tos erkölcsi és egészségügyi felügyelet, a közösség és együvé-
tartozás érzésének hatékony tudatosítása — a levante neve-
lésen túl — a tanoncotthonban lehetséges.

Vitathatatlan tehát, hogy az erdélyi városokban minél
több és elegendő befogadóképességű tanoncotthonokra van
szükség. Egyházunk a kolozsvári kollégiumban 30 tanonc
számára tanoncotthont rendezett be. Ismerve egyházunk
nehéz anyagi helyzetét, ez a szerény intézmény is nagy ál-
dozatot jelent! Reméljük, hogy az állami, a város és magá-
nosok támogatásával jövőre legalább 50 unitárius tanonc-
nak tudunk egészséges, rendes és tiszta otthont nyújtani.

A múlt évi és ideai tapasztalatokon okulva, ismételten
rá kell mutassunk azokra a szempontokra, melyek szerint
az ipari pályára készülő ifjakat kiválasztani és elindítani
kell. Ezek a következők:

1. A tanoncjelölt legalább 14 éves, legtöbb 16 éves, leg-
alább 6 elemi osztályt végzett, egészséges, testi fogyatékos-
ság nélkül való fiú legyen.

2. Földbirtokos, módos gazdacsalád fiait ne küldjük
ipari pályára.

3. Jó rajzkészség, kezügyesség és átlagos „jó” előmenet-
tel szükséges.

4. A választható szakmát a szükséglet diktálja és nem
a szülők vagy a gyermek! Minden szakma jó megélhetést
biztosít, ha az iparos kiválóan képzett és szorgalmas. Nem
lehet mindenkit géplakatossá képezni csak azért, mert a
gyermek fantáziáját a gépek inkább foglalkoztatják. A vas-
és fémipar szakmái: vasöntő, fémöntő, kovács, épületlakatos,
géplakatos, vasesztergályos, szerszámlakatos, hegyesztő,
fémnyomó, fémbevonó és fényező, bádogos, gépjárműjavító,
kés- és szerszámköszörűs, puskaműves, műszerész, finom-
műszerész stb. Egyetlen iparban ennyi szakma!

5. A választott szakma a hazai földön is életképes le-
gyen! A szakképzett iparos lehetőleg a hazai földön is meg-
telepedhessen.

6. A tanoncjelöltnek tudni kell, hogy az Egyház, a sze-
gődtető mester, az állam mind az ő boldogulása érdekében
hoznak áldozatot. Ezt meghálálni szorgalommal, igénytelen-
séggel, alázatossággal, fegyelmezettséggel és jó előmenet-
telrel lehet és kell!

7. Kiváló előmenetelű tanoncok, fiatal segítők tovább-
képzését (ipari középiskola, esti szaktanfolyamok, polgári
iskola), elősegítjük és támogatjuk.

Kolozsvár, 1942. november 10.

Müller Géza.

Elforgácsolódás — Egyházépítés

Az Unitárius Közlöny legutolsó számában „Elforgácsolódás” címmel pársoros hír jelent meg, mely egyházi sajtóviszonyaink korszerűsítését sürgeti egy immáron közel kétosztályos indítvány ismételt napirendre dobásával. Az indítványt akkor e sorok írója tette meg, s az néhány fórumot már meg is járt, s most is valahol „véleményezik” vagy „tanulmányozzák”.

Az „elforgácsolódás” egyik legnagyobb tehertétele egyházi életünknek. Ha erőnket továbbra is így pazaroljuk, akkor nem marad meg sem lapjaink, sem lelkiünk mélyén, állandó vezérszólamunk, az „egyházépítés”, melynek fontosságát éppen munkakész főgondnok afia hangsúlyozta ki ilyen címen írt cikkeiben.

Ma három unitárius lap jelenik meg havonta, s mindegyik többé-kevésbé ugyanazt az anyagot hozza. Ha e három lap kiadótulajdonosa elhatározza, hogy egy évre szünetelteti megjelenését, akkor ezen idő alatt be lehetne indítani egy olyan havonta háromszor megjelenő egyházi folyóiratot, egyetemes irányítással, melynek szerkesztőségi benső munkatársait éppen a jelenlegi havi lapok szerkesztői és munkatársai adnák, — mely elforgácsolódás helyett valóban egyházépítést jelentene. Ha e kísérlet nem válik be, egy év múlva mindig visszatérhetünk a jelenlegi állapothoz.

A gondolat megvalósítását egyetlen közös megbeszélésen dűlőre lehetne vinni, melyre meghívást kell, hogy nyerjenek a lapok jelenlegi vezetői és a lapokat fenntartó közületek felelős képviselői.

A gondolat ismételt felszínrekerülését örömmel üdvözlöm, s a megvalósulás érdekében minden biztonnal másokkal együtt, magam is bármikor közreműködni kész vagyok.

1942 november havában, a második világháború közepén ébredjen fel az unitárius lelkiismeret, s egyházi részecskék szorgalmazása és erőnk elforgácsolódása helyett, befelé néző lelkében találja meg az igazi egyházépítés munkaközösségét.

Szerkesztő megjegyzése:

Ferencz József.

Örömmel adom közre Ferencz József lelkész társaságának fenti életrevaló javaslatát. Nekünk oly lapra van szükségünk, mely megfelelő nagyobb terjedelemben, ha havonta nem is háromszor, de legalább kétszer jelenik meg olyan szerkesztő munkája eredményeként, aki ért a szerkesztéshez és akinek elegendő idő és más eszközök állanak rendelkezésére.

Az ily átalakítás munkáját rendszerint személyi kérdések is akadályozni szokták. Eppen ezért kijelentem, hogy a jelen év végén túl nem kívánok tovább, mint szerkesztő működni. Ezen az oldalon tehát a szokásos érzékenység nem fog a bekövetkező, tisztán egyházi érdekeket szolgáló megoldásnak útjában állani.

Gondolkozzanak a vezetők és pedig minél gyorsabban.

Nők Szövetségének hírei

VITÉZ DR. NYIREDI GÉZÁNÉ BÜCSÚJA A BUDAPESTI NŐEGYLETTŐL. Hírt adtunk arról, hogy vitéz dr. Nyiredy Gézátnak miniszteri tanácsosi ranggal a Kolozsváron létesített földművelésügyi minisztérium földbirtokpolitikai osztály vezetésével bízták meg s így Kolozsvárra költözött családjával. Vitéz dr. Nyiredy Gézáné, a budapesti Nők szövetsége tevékeny elnöknője f. év november 10-én tartott nőkszövetségi gyűlésen egyszerű, keresetlen szavakkal, de annál több tett felsorolásával búcsúzott el attól az egyesülettől, amely annyi szép és nemes munkát végzett s amelynek ő oly lelkes és önzetlen munkása volt. Megemlékezett a Sárbogárdra tervezett népfőiskoláról, melynek József Miklós püspök úr a sárbogárdi udvarházat felajánlotta. A Nők szövetsége júliusi közgyűlése 3000 pengőt juttatott az új alapító tagsági díjakból. Megemlékezett az Enyediné, Pünkösti Mária emlékalapról, melynek az a célja, hogy öntudatos unitárius leányokat neveljen s ezért az alap jövedelmének nagyrésztét a sárbogárdi leánynépfőiskola megvalósítására fordítják. Szép és reményteljes valóságnak tekinti azt, hogy a székelyföldi leányegyletek mind boldogemlékű Percelné, Kozma Flóráról neveztek el magukat.

„Sárbogárd egyháztörténelmi jelentőséget nyerne azáltal, ha az asszonyi lelkek között megteremtendő egységet szolgálná az erdélyi, dunántúli, budapesti, pestkörnyéki leányok nevelésével.“

A sárbogárdi leányfőiskola tanfolyamának sikere biztosítja van azzal, hogy a földművelésügyi minisztérium gazdaszakoktatókat bocsát rendelkezésre s hogy megnyerték Sz. Weress Jolánt is előadónak. A fölszerelésre több helyről adományok érkeztek. Ezek között legmeghatóbb Firtosváralja, Benczéd, Székelyszentmihály, Székelykeresztúr, Homoródjánosfalva, Városfalva és Vargyas asszonyainak adománya.

E népfőiskola és a Nők szövetségének célja a székely leányokat Budapest felé vonzani, igazi nemesszívű magyar honleányokat nevelni. Míg ezt teszik, azalatt a közelmúlt halottjainak emlékét is ápolják, hogy a multa épüljön fel a szebb jövő.

Budapesten fájó szívvel veszik dr. Nyiredy Gézáné távozását, azonban mindenki bizonyosra veszi, hogy ezzel az ő nemes, építő munkája nem szűnik meg. Tudósító.

BUDAPESTI NŐKSZÖVETSÉGE GYŰJTÉSE A „BERDE ALAPRA“. A budapesti unitárius nők szövetsége fönn akarja tartani 1938. nyarán oly korán elhunyt kiváló lelkésznek: dr. Iván Lászlónak az emlékét. E végből alapot

létesített az ő emlékére és a „Berde segélyalapot“ is az Iván László emlékalappal renndezi. „Dr. Iván László emlékalap“ Berde Bizottság részére befolyt összegek nyugtázása: 150.50 pengő Vértés Jenő, 107.20 P Dr. Iván László emlékalap alaptökéje, 68.11 P budapesti Unitárius Egyházközség perselypénze, 61 P dr. Gelei József előadásának tiszta jövedelme, 50 P Barabás Istvánné, dr. Benczédi László, dr. Simon Mihály Pálné, 46 P dr. Surányi Ede (Kál), 45 P Major Péter cserkész, 36 P Rösner Valéria, 35 P Lawner Károlyné, 33 P dr. Nyiredy János Pécs, dr. Ujváry László, 30 P dr. Matolay Györgyné, 29 P özv. Kálnoki Kiss Jenőné, 24 P Nyiredy Lajos, Vidor Rupert Miksáné, 21 P ifj. Székely Kocsárd cserkész, 20 P vitéz Filep József Baja, Taufer Béláné, Ferenczi Istvánné, Pálffy Géza Medesér, Kálnoki Kiss Jenő, Benes Vinczéné, Bencze Béláné, 19.60 P Kriza Kálmán Pét, 19 P Dóczy Dezső, 18 P Schmittné Vass Ilonka, dr. Lőrincz Ákos Lispe, dr. Irsai Ernő, 16 P Kádár Ferenc cserkész, 13 P Nyiredy Erzsébet, 12 P Pákey Hegyi Izabella, özv. Költő Gáborné, vitéz Nyiredy Gézőné, Pálffy Miklós, Nyiredy Jenő, dr. Nyiredy István, Havas Béláné, Kisgyörgy Endre, 11 P Ferencz József, Kiss Irén és Jolán, 10 P Ferenczi István Homokmégy, dr. Szász Anna, Rédigér Károly, Kubányi Istvánné Varc, dr. Bartha Andorné és Robonyi Piroska, özv. Nyiredy Gézőné, Belovári István, özv. Török Kálmánné, özv. Ráduly Jánosné, Czeglédi József Göd, Welten Józsefné Pál Mária, 9 P Sepsi Jánosné, Belovári Istvánné, dr. Kaplay Imréné, Csupor Andor, ifj. Székely Sándor, Szent-Iványi Sándorné, 8 P Csomor Béláné, Polgár Lipótné, Polgár Margit, Iván Margit, Iván Mihály, Pausperl Károly, Sigmond Sándorné, dr. Vajda Ákos, Tárján Árpád, Hegedüs Szilárd, 7 P Pethő István Pestszentlőrincz, Perczelné Kozma Flóra Leányegyesület, Buzogány Anna, Weress Ákos, 6 P özv. Viola Miklósné, Halász Jánosné, dr. Gálfalvy István Szolnok, Szabó Gáborné, Weress Jolán Pestszentlőrincz, Fejér Domokos, Csucsi László, 5 P ifj. Szentgyörgyi Ferenc, dr. Enyedi Róbert, özv. Nyirő Gézőné, Varga Istvánné, özv. Nyiredy Jenőné, vitéz Vadady Albertné, Jakobi Fülöpné, Pethő László Marosvásárhely, 4 P özv. Fábry Edéné, Janchi Mihályné, 3.60 P Szegedi Mária, 3 P Koltai Benőné, ifj. Barabás István, Kereki Gábor, Bauer Imréné, 2.60 P Arlós Gyözőné, 2 P Péterffy Julia, dr. Rajczi Mária, özv. Prosek Ferencné, Izsó Livi, dr. Pataky Ferencné, Kovács József, dr. Albert János, 1 P dr. Kőházy Endre, Zsigmond Lőrinc, Häutler Ferencné. Összesen 1644 pengő 61 fillér.

Robonyi Piroska pénztáros, vitéz dr. Nyiredy Gézőné elnök, a Berde Bizottság megbízottja.

Meghívó

A Dávid Ferenc Egylet folyó évi december hó 12-én, d. u. 5 óraker, Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat azzal hívom meg, hogyha nem jelennének meg határozatképes számban, a következő közgyűlés december hó 30-án fog megtartatni ugyanazon helyen és időben, mely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozni fog.

Tárgysorozat:

1. Titkári jelentés.
 2. Pénztári jelentés.
 3. Tisztújítás. Elnök, két alelnök, titkár, szerkesztő, ellenőr és jegyző, valamint 3 választmányi tag választása. A lelépő tisztviselők és választmányi tagok újra választhatók.
 4. A módosított alapszabályok 20. §-nak megfelelően, a közgyűlés tagjaiból 3 rendes és 2 póttagból álló számvizsgáló bizottság választása.
 5. Az egyleti élet újjászervezése.
 6. Javaslatok, melyek 8 nappal a gyűlés előtt benyújtottak.
- Közgyűlés előtt műsoros felolvasó ülés lesz, melynek tárgysorozatát kellő időben szétküldjük.

Kolozsvár, 1942. november hó 15.

Dr. Kiss Elek
ügyvezető alelnök.

E. K. Tanács nov. 12.-én tartott ülésén az idei Főtanács idejét dec. 13. és következő napjaira tűzte ki a főtisztelendő püspök úr egyenes kivánságára.

A „Dávid Ferenc Egylet“ 1942. évi őszi kulturális előadásainak sorrendje:

1. November 16-án d. u. 1/26 órákor:

- a) Erős várunk. Eneklő a közönség.
- b) Ima: Bodor András, gimn. tanár.
- c) Elnöki megnyitó: Emlékezés Dávid Ferenc halála évfordulóján. Tartja: Dr. Kiss Elek, egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.
- d) Szaval: Zoltán Judit, VII. g. o. tanuló.
- e) Előadás: Az északerdélyi magyarok nyomában. Tartja: dr. Szathmáry Lajos, szórványügyi kormánybiztos.
- f) Bezáró: Józán Miklós püspök, tb. elnök.

2. November 23-án d. u. 1/26 órákor:

- a) Ima: Simén Dániel, teol. tanár.
- b) Megnyitó: Dr. Mikó Lőrincné, alelnök.
- c) Előadás: Közlekedési politika a háború után. Tartja: dr. Veress Gábor egyet. tanár, az Ibusz alelnöke.
- d) Szaval: Bencze Márton, IV. é. teologus.
- e) Bezáró: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.

3. November 30-án d. u. 1/26 órákor:

- a) Ima: Dr. Abrudbányai János teol. tanár, egyleti titkár.
- b) Megnyitó: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.
- c) Előadás: „A honfoglaló magyarság művészete Erdélyben“ (Oroszországi kutatások eredményeire való kitéréssel) vetített képekkel. Tartja: Dr. László Gyula, egyet. m. tanár.
- d) Szaval: Szabó Béla, VIII. g. o. tanuló.
- e) Bezáró: Dr. Mikó Lőrincné, alelnök.

4. December 7-én d. u. 1/26 órákor:

- a) Ima: Benczédi Pál vallástanár.
 - b) Megnyitó: Dr. Gelei József főgondnok, v. tag.
 - c) Előadás: „Korszerű katonai kiképzés“ időszerű katonai tájékoztató magyarázatokkal. Tartja: Kozma Ferenc, vkb. százados.
 - d) Szaval: Gellérd Imre, IV. é. teologus.
 - e) Bezáró: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.
- Minden előadás a Kollégium dísztermében lesz. Előadásokra belépődíj nincs. Önkéntes adományokat köszönettel fogad s minden érdeklődőt szívesen lát a választmány.

Dr. Abrudbányai János
titkár.

Dr. Kiss Elek
ügyv. elnök.

A REFORMÁCIÓ ÜNNEPE BUDAPESTEN. Az idei reformáció ünnep alkalmából derekasan kivette részét a budapesti unitárius egyház. Az ünnepi istentiszteletet a Koháry-uccai templomban Józán Miklós püspök tartotta. Hatalmas beszédében megemlékezett a reformáció szelleméről, a budapesti Dávid Ferenc Egylet aranykoráról, mikor a protestáns unió érdekében küzdött. Megemlítette a mai idők sérelmét, kifejezve azt a reményét, hogy újra megindul a protestáns unió szellemében a lélekemelő munka és boldogemlékü dr. Masznyik Endre, Stromp László, Szabolcska Mihály, Ürmössy Miklós és Percelné Kozma Flóra helyébe új munkatársak társulnak vele; mert őneki ma is a protestáns unió a legkedvesebb eszméje és legkedvesebb ifjúkori emléke. Erre emlékeztetett bennünket szeretve tisztelt volt lelkipásztorunk, jelenlegi főpásztorunk gyönyörű előadásába tartott ünnepi beszéde és visszaemlékeztünk azokra a forró napokra, mikor a mi kis templomunk volt a kovásza a felekezeti békének és a protestáns uniónak. Fájdalom, a vezetők nagy része elhunyt s akik életbe maradtak, hiába küzdenek, az idő nem kedvez ennek a békítő, megértő, egymást megbecsülő szellemnek.

A Vigadóban tartott reformáció emlékünnepélyen Kereki Gábor fővárosi unitárius hitoktató lelkész, mint a Bethlen Gábor ifjúsági kör elnöke képviselte egyházunkat. Beszédében ígéretet tett az ifjúság nevében és megbízásából, hogy a reformáció három nagy szellemének: Luther Mártonnak, Kálvin Jánosnak és Dávid Ferencnek szellemében munkálkodnak az ifjak, megbecsülik teljes valóságában a mult küzdelmeit, igyekeznek a jelent ebbe a szellemben megélni, hogy így a jövőért munkálkodjanak és a jövőt készítsék elő.

A harmadik ünnepélyt a Missio-házban tartottuk, ahol Pethő István állami unitárius hitoktató imádkozott és Simán Dániel unitárius theologiai tanár tartott ünnepi beszédet. Nagy készültséggel és a meggyőződés ihletségével beszélt arról a kettős reformációról, mely a magyar unitárius hívó ajándéka. A nyugateurópai reformációból is kivettük a részünket és saját hazánkba is született egy nagy reformátor Dávid Ferenc személyében, akinek szellemi öröksége elterjedt az egész világon. Az unitárius egyház a legmagyarabb egyház, nemcsak azért, mert Erdélyből származott, se nem azért, mert magyar ember alapította és magyarok a hívei, hanem azért is, mert gyökérszálaí odavezetnek az ősmagyar valláshoz, mikor még őseink nem voltak keresztények, tanítása pedig a tiszta evangélium és így vallásunk alapítójának az Úr Jézus Krisztust valljuk.

Másnap (vasárnap) Szent-Iványi Sándor beszélt,

az E zsaiás 40. rész 7. verse alapján emlékezett meg a halottak napjáról, rávezetve hallgatói lelkét az örök élet bizonyosságára s a feltámadás vigasztaló reményére.

Ha ilyen lelki elkészültséggel járhatja az ember a temetőt, akkor más szemmel nézi a rideg sírokat, melyeket a szeretet virágai borítanak be. Eltűnnek a földi elv拉斯ztó jelek: a kereszt és a kopja, csak az egyforma sírok állanak előttünk, amelyekbe különböző vallású, nemzetiségű, mentalitású emberek fekszenek csendes békességben. Milyen isteni szent béke honol a temetőkertbe. De a hívó lélek a temetőben nemcsak a sírokat látja, tovább tekint és látja a fák sárguló leveleit, a mezők fekete földjét és rétek fonnyadó fűvét. Az őszi lombhullás és a tél dermedtsége dacára is tudja, hogy megjő a tavasz. Ép így kellene, hogy tudjuk azt: a halál után jó az örök élet. De arra is megtanít a temető, hogy mikor legjobban elrejtve látszik egy eszme, egy gondolat, annál közelebb áll a feltámadáshoz. A protestáns unió eszméje és maga az unitarizmus is a kicsinyhitűek előtt lehungyó félben van, de akik a téli hó alatt látják már a hóvirágot, azok a mai felekezeti türelmetlenségben lássák meg a protestáns unió hajnalhasadását. Ne csak lássuk, hanem készítsük is elő. Mert aki az örök élet örömébe részesülni akar, igyekszik egy életen át a rábizott talentumokat gyarapítani és isteni életet élni. Akik a protestáns unió eszméjéért lelkesednek, azok igyekezzenek maguk türelmesek lenni más felekezetűekkel, hirdessék nyugodt lélekkel a maguk hitét és munkálkodjanak egyházuk érdekében teljes lélekkel és teljes tehetségükkel. Akkor feltámad az Úr napja, meg lesz a protestáns unió és vele az unitarizmus renaissance-a. *Ujvári László.*

EGYLETI ÉLET BUDAPESTEN. Az unitárius társadalom őszi munkáját az Unitárius Nők Szövetsége indította meg október 11-én, a Székelyfőiskolai hallgatók egylete Rákóczy-úti gyűléstermében tartott műsoros estével. Buzogány Anna felolvasta József Miklós püspök és neje üdvözlő táviratát, azután elnöki megnyitójában megemlékezett dr. Enyedy Róbertné dr. Pünkösti Máriáról és az ő elévülhetetlen érdemeiről, mint a Nőszövetség buzgó és áldozatkész tagja és Percelné Kozma Flóra leányegyesület megalapítója s hosszú időn át tanár-elnöke és vezetője. A műsoros est célja az ő nevére emlékalapot teremteni, aminek jövedelméből tehetséges leányaink közül egyetkettőt évenként segélyezne az alap kezelője, a Nőszövetség. Ezután Varga Istvánné a leányegyesület jelenlegi tanár-elnöke gitárkíséréte mellett Berei Mária énekelt két dalt. Naeter Emmi a budai zeneakadémia művésznövédeké zongorán adta elő Chopin Polonaise A-dur című művét.

Iván Ágnes hegedün adta elő Naeter Emmi zongorakíséréte mellett — mindketten a budai zeneakadémia művésznövendékei — Schubert D-dur sonátáját. Nagy Sándor éneknégyese Virágim, virágim (ismeretlen mestertől 1588-ból) kezdetű és Mennyekzés ének (F. Joachim Brechtel 1589-ből) című énekeket. Sz. Weress Jolán a finn lottákról tartott vetítettképes előadást. Elnöki zárszót dr. vitéz Nyiredy Gézáne mondott, melyben ismertette a sárbogárdi unitárius népfőiskola tervét és az emlékalapot erre a célra is szánta a Nőszövetség.

Berei Mária, Naeter Emmi, Iván Ágnes és a Nagy Sándor ének négyese valóban művészt adtak, Weress Jolán belevilágított rövid előadásával a lották krisztusi munkájába és Buzogany Anna megnyitója, dr. vitéz Nyiredy Gézáne bezárója szívből jött megemlékezés volt nagy halottunk iránt és mind a ketten lelkes ihlettséggel beszéltek arról a nemes célról, amit dr. Enyedy Róbertné dr. Pünkösty Mária halhatatlan nevével akar elérni a minden nemes cél iránt fogékony Nőszövetség.

Ujvári László.

EGYHAZTÖRTÉNELMÜNK nagyjai iránt való háláját igyekezett leróni a kolozsvári unitárius kollégium ifjúsága, midőn a Házsongárdi temetőben azokat a sírokat, akiknek nincsen hozzátartozója, rendben tartja s halottak napján pedig tanári vezetéssel kivonul, mint a jelen évben is tette, jeles unitárius sírok megtekintésére tanári vezetéssel. Ezzel elődeink iránt való hódolatunknak adunk kifejezést.

A jelen évben két nagy unitárius halálának következett be 100-ik évfordulója: az északamerikai utazó Bölöni Farkas Sándornak és a fiatalon, 29 éves korában elhalt kiváló népies költőnek: Szent-Iványi Mihálynak. Bölöni Farkas Sándorról megemlékezett a mult iskolai évben a Kriza-önképzőkör, meg fog emlékezni az idén az Unitárius Irodalmi Társaság, nem volna szép, ha Szent-Iványi Mihályról, Kriza barátjáról és munkatársáról az évforduló alkalmából elfeledkeznénk.

Még van egy évforduló ebben az évben: Bölöni Mikó Lőrinc „jogtanár“ halálának 70-ik évfordulója. Bölöni Mikó Lőrinc egyházépítő munkássága bizonyára megérdemli, hogy vele alaposan foglalkozzunk. Valamit talán leróvunk az iránta tartozó hálából azzal is, hogy Benczédi Pál mint magántanár ebben a félévben a teol. akadémián előadást tart Mikó Lőrinc és koráról.

BAJTÁRSÁK KEGYELETE. Halottak napján bensőséges és kegyeletes ünnepséget tartottak Tank Károly volt felügyelő gondnokunk Házsongárdi sirjánál. A 21-es

Bajtársi Szövetség, a Nemzetvédelmi Keresztesek tulajdonosai, a 109-es vonalparancsnokság és más bajtársi egyesületek egy gyönyörű faragású, művészi kivitelű kopjafát állítottak volt hadnagy bajtársuk sírhantja mellé. Minden említett alakulat részéről felkérésre dr. A b r u d b á n y a i János teol. dékán tartott emlékbeszédet s áldotta meg a magyar élet felett őrködő s a bajtársi szellem áldott jeleként felállított kopjafát. Ugyanekkor a Kövendről elmenekült unitárius magyarok szeretetteljes és kedves megemlékezéssel koszorút helyeztek volt községi bírójuknak és igaz magyar vezetőjüknek. A kövendiek nevében Pálffy Lőrinc kisgazda beszélt igen meghatóan és szépen.

KINEVEZÉSEK. A főt. püspök úr M á t y á s György bihari lelkészt Szentivánlaborfalvára rendes lelkésznek kinevezte; B e n c z é d i Béla állami tanítót Bencédbe r. énekevezérnek nevezte ki. Jó munkálkodást és sikert kívánunk ifjú barátainknak az Úr szőlőjében.

KOVACSI PÁL a kiváló festőművész és tanügyi férfiú eddig Kolozsvár sz. kir. város közművelődési tanácsának volt a főtitkára, most hatásköre kibővült egész Kolozsmegyére. Sok szerencsét és sikert a megnövekedett munkamezőn!

LEVENTE-ZÁSZLÓSZENTELES KISSOLYMOSON. A kissolymosi leventék október 18-án szentelték fel Máthé Domokos főtörzsrőrmester úr által adományozott nagyértékű, szép zászlójukat adományozó jelenlétében az unitárius templomban. A hazaszerető katona szülőföldje és édesapja emléke iránti szeretetét örökítette meg nemes cselekedetével, hogy ezáltal igazi hazaszerető leventék kerüljenek ki a községből. Adja a jó Isten, hogy adományozó úr célját elérje s édes hazánk hitben és hazaszeretben erős leventéket nyerjen minden időben. Adományozót és kedves családját sokáig éltesse Istenünk.

FÖLHIVÁS AZ UNITÁRIUS SZÓSZÉK ELŐFIZETŐIHEZ. Fölkérem mindazokat, akik az Unitárius Szószék előfizetői díjával hátralékban vannak, hogy azt a legrövidebb idő alatt beküldeni sziveskedjenek, különben a lap legközelebbi számát megjelentetni nem tudom. Ne várja senki, akár saját, akár pedig egyházközségi hátraléka van, a személyre szóló fölhívást, mert az költségbe kerül, hanem a lap zavartalan megjelenése érdekében mielőbb teljesítse vállalt kötelezettségét. Az Unitárius Szószék Szerkesztője.

SZÉKELY TESTVÉRKÖZSÉG LÁTOGATÁS A DUNAMENTÉN. Nagy homoródménte nyolc községének 42 kiküldöttje október 13—17. napjain adta vissza a Dunavecsei járás nyolc községének múlt évben Székelyföldön tett testvéri látogatását. Felejtethetlen, boldog magyar-székely ölelkezés volt ez az út a Duna—Tisza köze kun ivadékaiknak és a Hargitaalja székelyeinek testvéri találkozására — egy boldog örök magyar jövődő biztos záloga. — Dr. Balthesz Károly, a dunavecsei járás főszolgabírája, Molnár Lajos dunavecsei ref. lelkész, országgyűlési képviselő társaságában, úttörő munkát végezett akkor, amikor beindította a székely falveskák és az Alföld magyar falvainak ilyen testvéri összekapcsolását.

Lelkészeink közül Bede Emil recsenyédi, Pap Ferenc homoródszentpéteri, Váry Domokos homoródszentpáli és Zoltán Sándor homoródszentmártoni voltak jelen 2 református és egy evangélikus lelkész társaságában e körúton. Az ünnepségeken megjelent vitéz Biró István felsőházi tag, aki különben a postag községnek, Recsenyéd község testvérközségének már a múlt év óta díszpolgára, Dr. Csiki Gábor kormányfőtanácsos, budapesti unitárius esperes, valamint Dr. Mikó Imre országgyűlési képviselő, a Homoródménte képviselője — is.

Bárha e kezdő lépések után eljönne az az idő, amikor a székely és magyar falvak apraja-nagyja szent karavánokba verődve keresik fel országunk különböző tájait, mint most a székelyek az Alföldet, megismerve és így megszeretve egymást, építve a szebb magyar jövőt, Isten áldja és erősítse e szent magyar székely testvéri ölelkezést!

Mint égi jelt legyen szabad megemlítenünk a testvéri ölelkezés tettekben megnyilvánuló eredményét abban a tényben, hogy a Dunaménte 8 faluja immár a második esztendőben taníttatja a nagyhomoródménte 8 testvérközségének 7 nagytehetségű székely gyermekét.

Eladó egy nagy kiadású Dávid Ferenc kép, 200 P. Megtudható H. S. pénztárnoknál, Kossuth Lajos-utca 9. szám.

Szerkesztői üzenetek

Több cikk kimaradt helyszűke miatt. A hátrálékok nagysága miatt csak 16 oldalon jelenhetik meg a lapunk. A közösségi szellem ellen vét, aki hátrálékait nem rendezi. — Nyugtázás is helyszűke miatt maradt ki.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:15691 — Felelős vezető: Major József.